

İKLİMLENDİRME SEKTÖRÜNDE KOBİ'LERE AR-GE KILAVUZLUĞU YAPILMALI

Ar-Ge desteklerinin KOBİ düzeyinde de yaygınlaştırılması için ilgili prosedürlerin kolaylaştırılmasını bekleyen iklimlendirme sektörü, bu doğrultuda KOBİ'ler için inovasyon ve Ar-Ge kılavuzluğu hizmeti verebilecek ortak teknoloji merkezlerinin oluşturulmasını, bu merkezlerin Ar-Ge fonlarıyla desteklenmesini talep ediyor.

Hazırlayan: **Hasan KUŞ**

Fotoğraflar: Dünya Gazetesi Fotoğraf Arşivi

865 MİLYON KG
2016'DA İHRAÇ EDİLEN İKLİMLENDİRME MALZEMELERİNİN AĞIRLIĞI

4,1 DOLAR
SEKTÖRÜN 2016'DA KG BAŞINA İHRACAT FİYATI

1 MİLYAR DOLAR
TÜRKİYE KLİMA PAZARININ BÜYÜKLÜĞÜ

250 MİLYON DOLAR
VRF TİCARİ KLİMA PAZARININ TÜRKİYE'DEKİ BÜYÜKLÜĞÜ

2,3 MİLYAR DOLAR
SEKTÖRÜN 2016'DAKİ DIŞ TİCARET AÇIĞI

Türkiye'nin küresel ekonomiye yön veren ülkeler sıralamasında yükselmek istemesi ve 2023 yılı için önüne 500 milyar dolarlık hedef koyması, iklimlendirme gibi katma değeri yüksek sektörlerin bu süreçte stratejik önem kazanmasını sağlıyor.

Türkiye'nin 500 milyar dolarlık hedefe ulaşabilmesi için bugün itibarıyla kilogram başına ihracat fiyatının 3 dolara çıkması gerekiyor. Ancak 2017 yılında rakamın yaklaşık 1,7 dolar olması yüksek katma değer potansiyeli bulunan alanların daha fazla destek alması gerçeğini ortaya koyuyor.

Söz konusu tespitlerden hareketle 2016 yılında 3,5 milyar dolarlık ihracat yaparak, kilogram başına ihracat fiyatını 4,1 dolar seviyesine çıkaran Türkiye iklimlendirme sektöründe bu rakamı daha da yukarı çekmek için Ar-Ge desteklerinin KOBİ düzeyine çekilmesi talep ediliyor.

KOBİ'lerin kayda değer bir pay aldığı iklimlendirme sektöründe yerli firmalar Ar-Ge ile Ür-Ge çalışmalarının yanı sıra eğitim seviyesi yüksek personele yeteri kadar kaynak ayıramıyor.

Yeni Ar-Ge kanununun KOBİ ölçeğindeki firmalara istenilen ölçüde yarar sağlayamadığına işaret eden uzmanlar, bu durumun sektörde uluslararası rekabeti güçleştireceği görüşünde birleşiyor.

Ar-Ge desteklerinin KOBİ düzeyinde de yaygınlaştırılması için ilgili prosedürlerin kolaylaştırılmasını bekleyen sektör, bu doğrultuda KOBİ'ler için inovasyon ve Ar-Ge kılavuzluğu hizmeti verebilecek ortak teknoloji merkezlerinin oluşturulmasını, bu merkezlerin Ar-Ge fonlarıyla desteklenmesini talep ediyor.

Katma değer artışını ihracatla paralel yürütmek isteyen sektör enerji verimli, yüksek konforlu ve yeni standartlara uygun ürünlere yöneliyor.

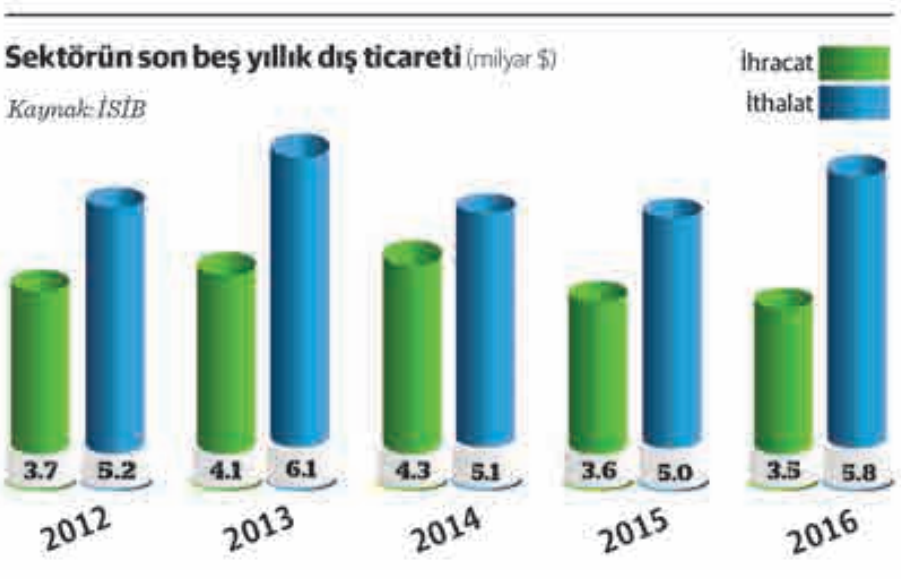
Orta vadede ısı geri kazanım cihazları, enerji verimli klimalar- buzdolapları, termostatik vanalar, yeni nesil yalıtım malzemeleri, yoğuşmalı kombiler gibi ürünlerin çok daha fazla miktarda tercih edilir olacağı öngörülüyor.

İhracat yüzde 3 geriledi

Bununla birlikte bazı yasal düzenlemelerle verimliliği artıracak sistem tasarımlarının tercih edilir hale gelmesi gerekiyor.

Cihazların dönüşümüyle ilgili devlet teşvikine ihtiyaç duyulması, sektörün başlıca önemli konularını oluşturuyor.

İklimlendirme sektöründe ihracat, 2016 yılının ilk yarısında kayda değer oranda artsa da ikinci yarıda yaşanan si-

yasi ve ekonomik belirsizliklerin yanı sıra mevsim normallerinin değişken olması nedeniyle önceki yıla göre azaldı.

Globalde yaşanan ekonomik ve siyasi sorunlar da göz önüne alındığında Türkiye iklimlendirme sektörünün ihracatı, 2016'da yüzde 3 gerileyerek 3,5 milyar dolar olarak gerçekleşti. İthalat ise artarak, 2016'da 5,8 milyar dolara ulaştı.

Global pazardaki rakamlara bakıldığında da ihracatın 2016'da yüzde 1 azaldığı görülüyor. Bu süreçte firmaları en çok zorlayan konulardan biri de euro-dolar paritesindeki dalgalanma oldu. Genel olarak dolar ile hammadde temin edip, euro cinsinden ihracat yapan sektör firmalarının, paritedeki düşüş nedeniyle kârlılığı kayda değer miktarda azaldı. Bunun yanında emtia fiyatlarındaki dalgalanma da firmaları etkileyen faktörler arasında yer aldı.

Öte yandan iç pazardaki siyasi sorunlar ve referandum öncesi satışlardaki durgunluk nedeniyle kamu ve özel inşaat yatırımlarının bekletilmesinin yanı sıra döviz kurundaki dalgalanmaların oluşturduğu tedirginlik sektörün büyüme beklentilerini bu yıl da aşağıya çekmesine neden oldu. Buna rağmen iklimlendirmenin inşaat sektörü ile yakın ilişkide olması sebebiyle her yeni proje, sektörün iş hacmini artırıyor.

Konut satışları arttı ama...

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre, konut satışları 2016 yılında bir önceki yıla göre yüzde 4 arttı. Ayrıca yurt genelinde 2016 yılında 1,3 milyon konut satış sonucu el değiştirdi. Fakat bu gelişme iklimlendirme sektöründe bu yıl beklenen etkiyi yaratamadı.

Firmaların işlerini tamamladıktan sonra ödeme alma sürelerinin uzamasının iç pazardaki kârlılığı önemli miktarda düşürdüğüne dikkat çeken uzmanlar, yatırımcıların 2016'da ekonomik belirsizlikler nedeniyle yatırım yapmaktan kaçındığını, bunun da iş hacminin daralmasına neden olduğunu ifade ediyor.

Diğer yandan Ortadoğu'daki siyasi sorunların devam etmesi ve Rusya ile uçak krizi sonrası ilişkilerin bozulması ile söz konusu pazarlarda ihracatı kayda değer oranda azalan sektör, yeni pazar arayışlarını sürdürüyor. Özellikle Suriye ve Irak'a satışlarını kayda değer oranda düşüren iklimlendirme sektörü, Rusya ile başlayan normalleşme süreci ile kısa vadede burada da ticaretini eski oranlara çekmeyi hedefliyor.

Sektör için dikkat çeken gelişmelerden birini de Pakistan ile bir Serbest Ticaret Anlaşması çalışmalarının yapılması oluşturuyor.

Bu anlaşmanın gerçeklemesiyle söz konusu ülkeye ihracatın kayda değer oranda artacağına dikkat çeken uzmanlar, bununla birlikte Ortadoğu ve Afrika'da iş yapan en büyük mühendislik ofislerinin merkezi konumundaki Lübnan'ın da hedef pazarlar arasında öne çıktığını belirtiyor.

Yeşil bina sertifikası sektörü etkileyecek

Diğer taraftan toplumların refah seviyesindeki yükselme, iç hava kalitesi bilincinin ve çevre ile ilgili duyarlılığın artması gibi etkenler iklimlendirme sektörünün gelişimini tetikliyor. Yeni projelerde yeşil bina sertifikasına sahip binaların oluşturduğu katma değerin sektörde faaliyet gösteren firmaları da bu tarz ürünleri pazara sunmak adına teşvik ettiğini belirten uzmanlar, bu kapsamda yalıtım yönetmeliği, enerji etiketlemesi uygulamaları, 2 bin metrekareden fazla kullanım alanı olan binalara getirilen merkezi sistem kullanım zorunluluğu gibi her düzenlemenin sektörün büyüme oranını yükseltecek gelişmeler olacağını dile getiriyor. Tüketicilerin refah seviyeleri yükseldikçe yeşil bina ve modern tesis talebinin de yükseldiğine dikkat çeken sektör temsilcileri, yılda 700 bin adetlik konut talebinin yanı sıra kentsel dönüşümün de iklimlendirme sektöründe iş hacmini artıracağını belirtiyor.

Sektörde nitelikli iş gücü yetersizliği var

Sektörde yaşanan sıkıntılara bakıldığında ise nitelikli iş gücü yetersizliği öne çıkıyor. İş hacminin büyümesi için acilen nitelikli iş gücü istihdamı gerekiyor. Sivil toplum örgütlerinin düzenlediği meslek içi eğitimler ve devletin meslek lisesi ile yüksekokulların sayısının artırılması gibi çalışmalarla çözüm yolunda adımlar atılmaya başlandığını belirten sektör temsilcileri, bu kapsamda üniversite sanayi işbirliğinin önemine dikkat çekiyor.

Diğer bir sorun da ÖTV indiriminin üretim için gerekli olan ürünleri kapsamaması. Özellikle klima santrallerinde ve fan-coil cihazlarında halen ÖTV uygulanıyor. Oysa adı geçen ürünler bireysel kullanıma yönelik split klima cihazlarından farklı olarak üretim için zorunluluk teşkil ediyor. ÖTV'nin bu ürünlerden veya enerji etkinliği yüksek olanlarından kaldırılması veya azaltılması gerektiğini belirten uzmanlar, bu indirimin söz konusu ürün grubunda da satışları artıracağına vurgu yapıyor.

Yurt dışında rekabet edebilmek ve ihracata ivme katmak için Ar-Ge'ye odaklanan sektör, özellikle enerji verimli, yüksek konforlu ve yeni standartlara uygun ürünlere yöneliyor.

KAMU İHALELERİNDE YERLİ ÜRETİCİYE DESTEK SAĞLANMALI

Salih Zeki POYRAZ
Türkiye İklimlendirme Meclis Başkanı ve İklimlendirme Sanayi İhracatçıları Birliği (İSİB) Yönetim Kurulu Başkanı

2015 yılı sadece iklimlendirme sektörü için değil tüm sektörler için zor ve yıpratıcı bir yıl oldu. Türkiye'nin yanı sıra global ekonomik ve siyasi olaylar da göz önüne alındığında, 2016 yılında da üretim ve ihracatta yoğun bir mücadele ve sıkı bir çalışma dönemi geçirdik. Bu atmosfer altında 2016'da sektör ihracatı sadece yüzde 3 gibi ufak bir gerileme ile 3,5 milyar dolar olarak gerçekleşti. Ancak firmaları en çok zorlayan konulardan biri de euro-dolar paritesindeki dalgalanma oldu. Sektörde genel olarak dolar bazında hammadde temin edilip, euro olarak ihracat yapılıyor. Paritedeki düşüş özellikle firmaların kârlılıklarını kayda değer miktarda azalttı. Emtia fiyatlarındaki dalgalanma da firmaları etkileyen bir faktördü. Sektör olarak günün gerisinde kalmamak için Ar-Ge ve inovasyonun çok önemli olduğunun farkındayız. Birçok firma bu darboğazı bir fırsata çevirmek için çalışmalar gerçekleştiriyor. Ar-Ge ve tasarım merkezleri ile ilgili 5746 sayılı kanun ile sektörün Ar-Ge merkezi açma konusundaki çalışmaları hızlandı. Özellikle tam zamanlı çalışan sayısının 15'e indirilmesi iklimlendirme sektöründe daha fazla merkez açılması için önemli bir adım. Ciro bazında genel duyumlarımız ise firmaların dolar olarak cirolarında bir miktar düşüş olmasına rağmen özellikle dolar kurundaki yükseliş TL cinsinden ciroların düşmemesini sağladı.

Suriye ve Irak'ta pazar daralıyor

Bunun yanı sıra bulunduğumuz coğrafya her an karışıklık çıkabilecek bir konumda. Bunun sıkıntısını da yıllardır yaşıyoruz. Türkiye için stratejik pazarlar arasında yer alan iki sınır komşusu ile ticaret oldukça azaldı. Suriye ve Irak'a satışlarımızda kayda değer oranda düşüş söz konusu. Rusya ile yaşanan kriz tüm sektör firmalarını etkiledi. Ürün gönderen firmalarımız gümrüklerden ürünlerini geri çekebilmek için inanılmaz efor sarfetti. Rusya ile başlayan normalleşme süreci bizi yakın zamanda olumlu yönde etkileyecek.

2023 yılında Türkiye'nin ihracatından almayı düşündüğümüz oran yüzde 5. Bunu gerçekleştirebilmek için sektör çalışmalarına hız vermiş durumda. İklimlendirme sektörü ihracatın ithalatı karşılama oranının en yüksek olduğu sektörlerden biri. Yüzde 70 ila 75 mertebesinde olan bu oranı daha da artırmak hatta dış ticaret fazlası vermek isteğindeyiz. İhracatımızda önceliğimiz komşu ülkeler ve Avrupa. İhracatın en fazla yapıldığı ülkeler arasında ise Almanya, İngiltere, İtalya, Irak, Fransa ve Romanya yer alıyor. Ancak Rusya daha önce ilk beş ülke içinde yer alırken iki ülke arasındaki sıkıntı pazarın daralmasına sebep oldu.

Dış ticaret açığında sıkıntı

Global ithalat ve ihracat rakamlarına bakıldığında ise ihracat 2016 yılında yüzde 1 oranında küçüldü. Bu durum darboğazın sadece Türkiye'de değil globalde etkili olduğunun en büyük göstergesi. Türkiye şu anda global ihracattan yaklaşık yüzde 1 pay alıyor. Bu oranı daha da yukarı çekmek pazarlarda daha rekabetçi olabilmek için yapılması gereken çok şey var. Öncelikle yerli üreticinin içeride güçlendirilmesi için kamuya önemli görev düşüyor. Halen kamu ihalelerinde yerli üreticiye destek sağlanması hususunu tam olarak çözebilmiş değiliz. Maalesef tüm uluslararası pazara mal satarken Türkiye'ye mal satmak noktasında sorun yaşıyoruz. Bu sorun çözülürse öncelikle firmalarımızın kapasite kullanım oranları yukarılara çekilecek, istihdam yaratılacak ve firmaların gelişebilmesi için bir olanak sağlanacak. Ayrıca kamuya yerli ürün sağlanması dış ticaret açığının kapanması için de bir fırsat. İthalat azalacak ve dış ticarette makas daralacak. Tabiki Türkiye'de üretimi kısıtlı olan ya da hiç yapılmayan ürünlerden bahsetmiyoruz ama ülkenin güçlü olduğu ürün grupları için yurtdışından alım yapılması sektöre zarar veriyor. Özel sektöre ise daha büyük bir yük düşüyor. Öncelikle ürün kalitesinin geliştirilmesi ve katma değeri yüksek ürün üretiminin artırılması için firmalarımız çalışmalarına devam etmeli. Bu noktada tekrar Ar-Ge ve inovasyon diyebiliriz. Ayrıca firmalarımızın fuarlara katılması, yurtdışından alıcıları ziyaret etmeleri, bazen alıp firmalarını gezdirmek için Türkiye'ye getirmeleri gibi bir çok çalışma da gerçekleştirilebilir.

Bu yıl ihracat artacak

İstihdam hususunda ise yıl başında Türkiye'de bir seferberlik başlatıldı. İşsizliğin azaltılması için önemli bir adım. Ancak iklimlendirme bilgi ve tecrübe gerektiren bir sektör. Bu kapsamda istihdam edilen kişilerin gerçek manada sektöre faydaları uzun bir süre sonra olacak. Yatırım noktasında firmaların önlerini görebilmeleri ve planlama yapabilmeleri önemli bir kriter. Bu noktada yatırımlar için 2017 sonunun bekleneceği ve ekonomik verilerin bu noktada belirleyici olacağı söylenebilir. 2017 yılı ihracat verilerini baz alarak bir değerlendirme yapıldığında ise ilk üç aylık periyotta ülke ihracatındaki artış iklimlendirme sektörüne de yayıldı. 2017 yılında sektörün yaklaşık yüzde 6 ila 7 bandında daha fazla ihracat gerçekleştireceği öngörülüyor.

İHRACAT İÇİN AR-GE VE ÜR-GE MUTLAK BİR ZORUNLULUK

Taner YÖNET
İklimlendirme, Isıtma, Soğutma, Klima İmalatçıları (İSKİD)
Yönetim Kurulu Başkanı

İklimlendirme sektörü, 2016 yılının ilk yarısında kayda değer bir büyüme göstermesine rağmen ikinci altı ayda yaşanan belirsizlik ve iklim koşullarının da olumsuzluğu nedeniyle önceki yıla göre küçüldü. Yıl sonu yapılan kampanyalar ile belli bir satış büyüklüğü yakalansa da 2016 yılı bir bütün olarak incelediğinde önceki yıla göre bir miktar küçülme yaşandığını söyleyebiliriz.

Küreselleşmenin getirdiği pazar ve rekabet şartlarında özellikle yurt dışı rakiplerle rekabet edebilmek ve ihracat yapabilmek için Ar-Ge ve Ür-Ge mutlak bir zorunluluk haline geliyor. Çoğunluğu KOBİ'lerden oluşan sektör, eğitim seviyesi yüksek personele, Ar-Ge ve Ür-Ge çalışmalarına yeteri kadar kaynak ayıramıyor. Yeni Ar-Ge kanunu KOBİ ölçeğindeki firmalara istenilen ölçüde yarar sağlayamıyor. Bu durum önümüzdeki yıllarda uluslararası rekabette sektörü zorlayacak. Ar-Ge desteklerinin KOBİ düzeyinde yaygınlaştırılması için ilgili prosedürlerin kolaylaştırılması gerekiyor. Ayrıca enerji verimli ürünlerin pazarda yaygınlaştırılması ve enerji verimliliği düşük cihazların yüksek enerji verimliliğine sahip cihazlara dönüşümü ile ilgili devlet teşvikine ihtiyaç var. Bunun yanında KOBİ ölçeğindeki firmaların özellikle yurt dışı pazarlarda rekabetçiliklerinin artırılabilmesi amacıyla yenilikçilik kabiliyetlerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyuluyor. Bu doğrultuda, sektörel bazda KOBİ'ler için inovasyon ve Ar-Ge kılavuzluğu ve araştırma hizmeti verebilecek ortak teknoloji merkezleri oluşturulmalı ve Ar-Ge fonlarıyla desteklenmeli.

ÖTV indirimi canlılık getirdi

2017 yılında ise yapılan ÖTV indirimi satışlara canlılık getirdi. Bu indirimin pazarı canlandıracağı daha şimdiden belli gibi ancak klima satışlarında atmosferik koşullarında çok önemli olduğunu belirtmek isterim. Dolayısıyla klima fiyatları kadar yaz dönemi sıcaklığı da pazarın oluşumu için önemli bir etmen. Soğutma içeren klima santrallerinde ve Fan-Coil cihazlarında halen ÖTV uygulanıyor. Oysa adı geçen ürünler bireysel kullanıma yönelik split klima cihazlarından farklı, ticari ürünler ve üretim için zorunluluk teşkil ediyor. ÖTV'nin bu ürünlerden veya enerji etkinliği yüksek olanlarından kaldırılması veya azaltılması gerekli.

İklimlendirme sektörü gelişimi devam eden ve gelecekte büyümesi hız kazanacak sektörlerin başında geliyor. Global olarak bakıldığında toplumların refah seviyesindeki artış, iç hava kalitesi bilincinin ve çevre ile ilgili duyarlılığın artması gibi etkenler iklimlendirme sektörünün gelişimini tetikliyor. Son üç yılı değerlendirdiğimizde globalde meydana gelen terör olayları, mülteci sorunları ve siyasi gelişmeler uluslararası ticareti zorlaştırıyor. Ülkeler küreseldeki kaotik değişimleri kaygıyla izliyor ve ülkelerini koruyucu geniş güvenlik önlemleri alıyor. Bu güvenlik prosedürlerini aşmak sanayici için ayrıca zaman ve enerji kaybı oluşturuyor. Türkiye'nin de içinde bulunduğu bu özel koşullar her sektörü etkilediği kadar iklimlendirme sektörünü de etkiledi.

URGE Projesi

İhracatta pazar arayışları noktasında ise İSKİD olarak ilk URGE (Uluslararası Rekabeti Geliştirme) projemizi bitirdik ve ikincisine başladık. Dış pazarlarda rekabet, yeni pazar arayışları ve yerli üreticilerin uluslararası pazarda rekabet gücünü artırıcı çalışmalar yapılması yönünde çalışmalar yürütüyoruz. Ekonomi Bakanlığı tarafından desteklenen İkinci URGE projemize 45 sektör firması katıldı. Projeyle Türkiye'nin 2023 ihracat hedeflerine ulaşılması için iklimlendirme sektöründeki firmaların uluslararası rekabetçiliklerini geliştirmeyi ve ihracat rakamlarını bu doğrultuda artırmayı hedefliyor. Bu çerçevede ihtiyaç analizi ile başladığımız URGE Projesi, sektörün ana ürün üreticilerini, komponent imalatçılarını, malzeme satıcılarını, tasarım ve mekanik taahhüt yapan firmaları bir araya getirip, uluslararası rakiplerine göre göreceli üstünlüklerini artırmak amacıyla hayata geçirildi.

ISHRAE ile işbirliği

İSKİD ile ISHRAE (Isıtma, Soğutma ve İklimlendirme Mühendisleri Hindistan Topluluğu) arasında bir işbirliği protokolü imzalandı. Sektörümüz, Ekonomi Bakanlığı'nın 2016-2017 hedef ülkeleri arasında yer alan Hindistan pazarını bir süredir takip ediyordu. Hindistan'ın, önemli derneklerinden birisi olan ISHRAE ile aramızda yapılan görüşmeler sonucunda düzenlenen akşam yemeğinin ardından bir işbirliği protokolü imzalandı. İşbirliği protokolüne göre her iki ülkenin ticaret hacminin artırılmasına yönelik olarak dernek üyelerinin talepleri doğrultusunda karşılıklı alım heyetleri organizasyonlarının yapılmasının yanı sıra pazar bilgilerinin paylaşılması ve ortak yeni projelerin geliştirilmesi yönünde de çalışmalara başlanacak. Öte yandan Türkiye İklimlendirme sektörü, tüm avantajlarına rağmen bazı sorunlar yaşıyor. Bu sorunların çözümünde örgütlenmiş yapılar, etkin çözümler üretiyor ve devlet nezdinde sorunların çözümüne yönelik faaliyetler yürütüyor. Nitelikli iş gücünün yetersizliği, sektörün yaşadığı öncelikli sorunlardan birisi. İş hacminin büyümesi acil nitelikli iş gücü istihdamı gerektiriyor. Fakat nitelikli iş gücü arzı henüz yeterli seviyeye ulaşamadı. Sivil toplum örgütlerinin düzenlediği meslek içi eğitimler ve devletin meslek lisesi ile yüksekokulların sayısını artırması gibi çalışmalarla çözüm yolunda adımlar atılmaya başlandı. İSKİD ve Üniversite Sanayi İşbirliği Komisyonu bu konuda uzun zamandır çalışmalar yürütüyor.